

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Talousarvioesitys 2024 ja julkisen talouden suunnitelma 2024–2027

17.10.2023

SIVISTYSVALIOKUNTA

SANNA NIEMINEN

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2024

- Budjettitalouden tulot
 - 76,3 mrd. euroa
- Budjettitalouden menot
 - 87,9 mrd. euroa
- Budjettitalouden tasapaino
 - -11,5 mrd. euroa

Julkisen talouden näkymät

- Julkisen talouden rahoitusasema heikentyy v. 2023 merkittävästi vuoteen 2022 verrattuna.
 - Taustalla talouskasvun seisahtuminen, monet aikaisemmin päätetyt toimet sekä inflaatiosta johtuva menojen nousu.
- Hallituksen päättämistä julkista taloutta vahvistavista toimista huolimatta julkisen talouden tila heikkenee lähivuosina.
- Ennustejakson loppupuolella julkinen talous alkaa vahvistua, kun talouskasvu nopeutuu ja samaan aikaan myös sopeutustoimet purevat.
 - Julkinen talous pysyy silti huomattavan alijäämäisenä.

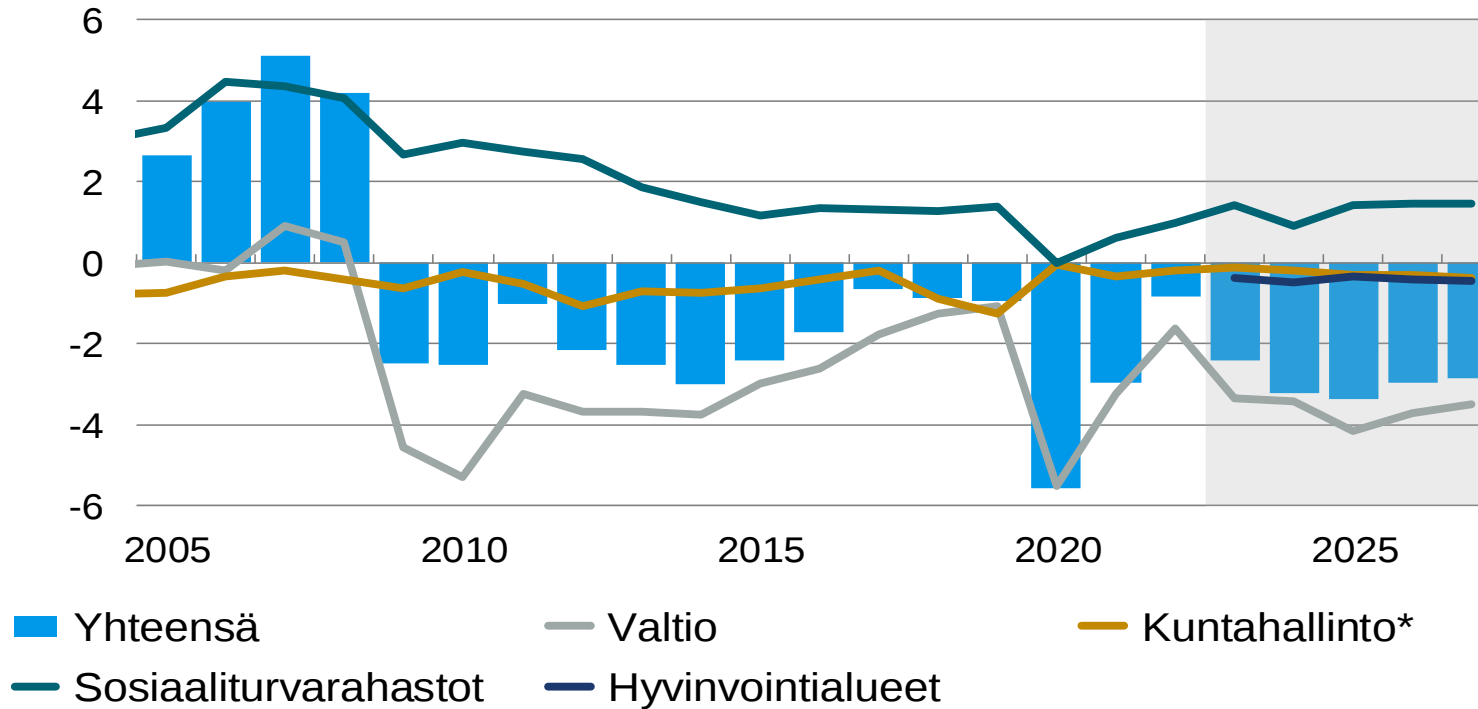
Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja, % / BKT

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Verot ja sosiaaliturvamaksut	43,1	42,9	41,7	40,8	40,6	40,2	40,0
Julkisyhteisöjen menot	55,7	53,4	54,7	54,7	54,6	53,8	53,2
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto	-2,9	-0,8	-2,4	-3,2	-3,4	-3,0	-2,8
— Valtionhallinto	-3,2	-1,6	-3,3	-3,4	-4,2	-3,7	-3,5
— Kuntahallinto	-0,3	-0,2	-0,1	-0,2	-0,3	-0,3	-0,4
— Hyvinvointialueet			-0,4	-0,5	-0,3	-0,4	-0,5
— Työeläkelaitokset	0,7	0,9	1,0	1,0	1,3	1,3	1,3
— Muut sosiaaliturvarahastot	-0,1	0,1	0,4	-0,1	0,1	0,1	0,1
Perusjäämä	-2,4	-0,3	-1,6	-2,0	-2,0	-1,6	-1,3
Rakenteellinen jäämä	-2,4	-0,4	-1,3	-2,2	-2,8	-2,7	-2,9
Julkisyhteisöjen bruttovelka	72,5	72,9	74,2	76,8	78,9	80,4	81,6
Valtionvelka ¹⁾	51,3	52,7	54,3	56,4	58,4	59,6	60,6

1) VM:n kansantalousosaston arvio valtion velasta eroaa budjetoidun perusteella arvioidusta.

Valtionhallinto on julkisen talouden sektoreista alijäämäisin

Julkisyyhteisöjen rahoitusasema suhteessa BKT:hen, %

*Ml. hyvinvointialuehallinto vuodel 2022 loppuun saakka

Lähde: Tilastokeskus, VM

Finanssipolitiikan linja

- Hallituksen tavoitteena on vahvistaa julkista taloutta ja kääntää Suomen velkaantumiskehitys.
- Hallituksen tavoitteena on, että julkisen talouden rahoitusasema kohenee siten, että julkisen talouden alijäämä on korkeintaan 1 % suhteessa BKT:hen vuoteen 2027 mennessä.
- Hallitus sitoutuu vaalikauden aikana vahvistamaan julkista taloutta pysyvästi 6 mrd. eurolla vuoden 2027 tasolla.
 - Menoja sopeutetaan hallituksen päätöksin nettomääräisesti noin 4 mrd. euroa vuoden 2027 tasolla.
 - Lisäksi hallitus on linjannut rakennepoliittisista toimista, joilla tavoitellaan julkisen talouden vahvistumista n. 2 mrd. eurolla vuoden 2027 tasolla.
 - Hallitus seuraa aktiivisesti toimenpidekokonaisuuden toteutumista sekä reagoi tarvittaessa korvaavilla toimenpiteillä.

Budjettitalouden menot vuonna 2024

- Talousarvioesityksen määrärahoiksi ehdotetaan 87,9 mrd. euroa, joka on 6,5 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa.
- Määrärahatason kasvua vuoteen 2023 verrattuna selittävät suurimpina tekijöinä mm.
 - Vuoden 2024 lakisääteiset ja sopimusperusteiset indeksitarkistukset (1,7 mrd. euroa)
 - Korkomenot (1,6 mrd. euroa) sekä
 - Hyvinvointialueille kohdennetaan indeksitarkistuksen lisäksi rahoitusta 3,4 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2023 varsinaisessa talousarviossa.
 - Vuoden 2023 vertailulukua pienentää se, että vuoden 2023 rahoituksesta 1,9 mrd. euroa maksettiin jo joulukuussa 2022.
- Määrärahatasoa nostavat myös lisäpanostukset T&K-toimintaan (n. 260 milj. euroa) sekä jakamattoman varauksen käyttö.
- Menotasoa alentavat hallitusohjelman mukaiset uudistukset ja menosäästöt.

Hallitusohjelman mukaiset säästöt ja määrärahalisäykset

- Hallitusohjelma (liite B) sisältää toimet, joilla tavoitellaan nettomääräisesti 4 mrd. euron julkisen talouden sopeutusta vuoden 2027 tasolla.
 - Kokonaisuus sisältää säästöjen lisäksi menolisäyksiä, sekä myös tuloja lisääviä toimia.
 - Joiltain osin toimenpiteiden vaikutusarviot ovat tarkentuneet hallitusohjelman valmistumisen jälkeen, ja myös kohdentuminen eri julkisen talouden sektoreiden välillä on täsmentynyt.
- Menolinjaukset tuottavat nettomääräisesti n. 0,8 mrd. euron säästövaikutuksen valtion budjettitalouteen v. 2024.
- Kehyskauden lopulla v. 2027 hallitusohjelman menopäätösten vaikutus on 2,5 mrd. euroa, kun huomioidaan indeksisäästöjen nimellinen vaikutus.
 - Luvut eivät huomioi sitä, että etuuksiin tehtävät säästöt vähentävät verotuloja.

Hallitusohjelman mukaiset valtion budjettitalouden määrärahasäästöt ja -lisäykset (netto), milj. euroa

(- = määrärahasäästöä, + = määrärahalisäystä)	2024	2025	2026	2027
Koulutus ja osaaminen	9	44	61	28
Sosiaali- ja terveystaloudet	-141	-178	-246	-430
Sosiaaliturva ja -etuudet	-212	-473	-499	-564
Indeksisidonnaiset kokonaisuudet (vaikutus vuoden 2024 hintatasossa)	-195	-194	-194	-194
Maa- ja metsätalous, ympäristö	-13	-44	-70	-68
Elinkeinoelämä, liikenne ja asuminen	-209	-274	-370	-421
Maanpuolustus, yleinen turvallisuus, maahanmuutto ja kehitysyhteistyö	-19	-30	-121	-213
Hallinto	-10	-105	-155	-276
Yhteensä	-792	-1 254	-1 595	-2 138

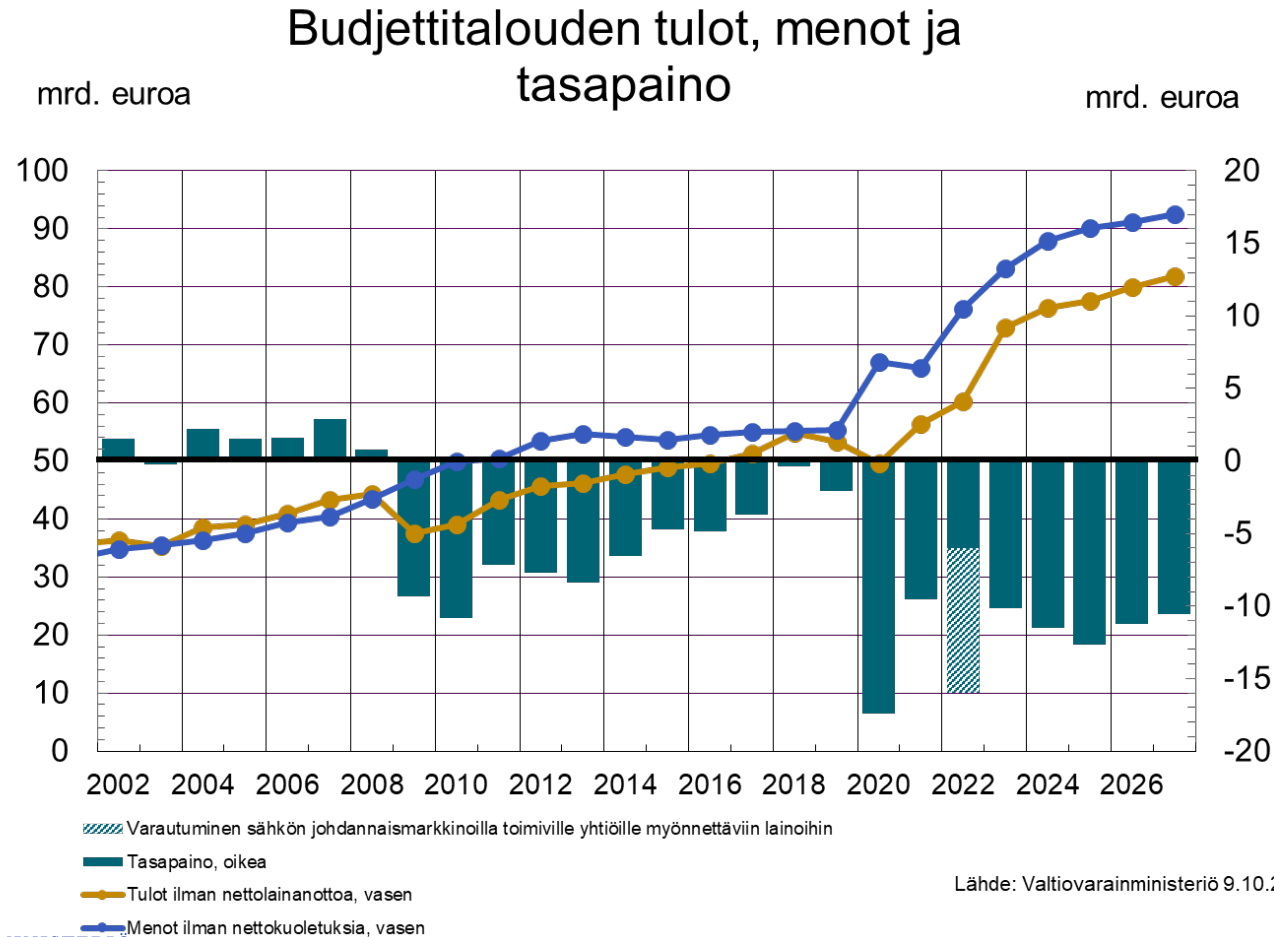
Kertaluonteinen 4 mrd. euron investointiohjelma

- Rahoitetaan valtion omaisuustuloilla, purkamalla valtio-omisteisten listaamattomien yhtiöiden ylipääomituksia sekä tekemällä tuloutuksia Valtion asuntorahastosta rahaston nykytasoista toimintaa vaarantamatta.
- Menoja budjetoidaan varmistettujen tulojen mahdollistamissa rajoissa.
- Talousarvioesityksessä ja JTS:ssä kohdennetaan investointiohjelmaan yhteensä 734 milj. euroa määrärahoina ja valtuuksina.
- Vuoden 2024 budjettiin sisältyy muun muassa seuraavia toimia:
 - Väyläverkon korjausvelan purkuun 250 milj. euroa
 - Uusiin väylähankkeisiin lähes 350 milj. euron valtuudet
 - Sote-palveluiden vaikuttavuusinvestointeihin ja hoitojonojen purkuun (Kela-korvaukset) n. 80 milj. euroa

REPowerEU on osa EU:n elpymis- ja palautumistukivälinettä

- REPowerEU-ohjelman tavoitteena on lopettaa EU:n riippuvuus Venäjältä peräisin olevista fossiilisista polttoaineista ja nopeuttaa vihreää siirtymää.
- Suomella on käytettävissä 127 milj. euroa
 - 113 milj. euroa lisärahoitustukea ja lisäksi Brexit-mukautusvarauksesta on siirretty 14 milj. euroa
- REPowerEU-varat on päätetty kohdentaa
 - ympäristöluvituksen vauhdittamiseen valtion aluehallintouudistuksen kanssa yhteensopivalla tavalla (n. 32 milj. euroa)
 - puhtaan energian ja materiaalivirtojen T&K-rahoitukseen ja pilotointiin (40 milj. euroa)
 - puhtaan siirtymän investointeihin (n. 55 milj. euroa).
- Vuoden 2024 talousarvioesitykseen sisältyy n. 35 milj. euroa REPowerEU-ohjelmaan liittyviä menoja.

Alijäämäluvut ovat synkkiä, mutta kaikki hallituksen toimien vaikutukset eivät ole vielä näkyvissä

Lähde: Valtiovarainministeriö 9.10.2023

Tasapaino:

2020 (TP): -17,4 mrd. euroa
2021 (TP): -9,6 mrd. euroa
2022 (TP): -6,0 mrd. euroa
2023 (LTAE2): -10,2 mrd. euroa
2024 (TAE): -11,5 mrd. euroa
2025 (kehys): -12,7 mrd. euroa
2026 (kehys): -11,3 mrd. euroa
2027 (kehys): -10,6 mrd. euroa

Taulukko: Valtion budjettitalouden tasapainon muutokseen vaikuttaneita tekijöitä verrattuna kevään 2023 JTS:ään, mrd. euroa

	2024	2025	2026	2027
Tasapainoarvio, julkisen talouden suunnitelma kevät 2023	-11,6	-11,8	-11,3	-12,0
Menoarvion tarkentuminen	0,4	0,1	0,7	2,2
Hallitusohjelman mukaiset menotoimet (liite B, netto)	0,8	1,4	1,8	2,5
Hallitusohjelman mukainen investointiohjelma (tähän mennessä budjetoidut menot)	-0,3	-0,1	-0,1	-0,1
Muut hallituksen päättämät menotoimet	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1
Ukrainan tukipaketit (puolustusmateriaalihankinnat)	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
Lisävarautuminen hyvinvointialueiden rahoituksen jälkikäteistarkistuksiin	0,0	-0,7	-0,3	0,0
Valtionvelan korkomenoarvion muutos	0,2	0,1	0,0	0,1
EU-jäsenmaksu (ajoitusmuutos)	0,3	-0,1	-0,2	-0,3
Muu menojen muutos (netto), sisältäen mm. indeksitarkistusten tarkentumisen	-0,5	-0,3	-0,1	0,2
Tuloarvion tarkentuminen	-0,3	-1,0	-0,7	-0,7
Uudet veroperustemuutokset (netto)	0,1	0,1	0,0	-0,1
Korko-, osinko- ja osakemyyntitulojen arvioiden muutos	0,1	0,0	0,0	0,0
Sekalaisia tuloja koskevan arvion muutos	1,3	0,3	0,2	0,1
Muut tuloarvioon vaikuttaneet tekijät (ml. kertymätiedot ja uusi suhdanne-ennuste)	-1,8	-1,3	-0,9	-0,7
<i>Muutos yhteensä</i>	<i>0,1</i>	<i>-0,9</i>	<i>0,0</i>	<i>1,4</i>
Tasapainoarvio, julkisen talouden suunnitelma syksy 2023	-11,5	-12,7	-11,3	-10,6

The background features several thin, curved teal lines that sweep across the frame, creating a sense of movement and design. These lines are positioned behind the central text.

Poimintoja OKM:n hallinnonalalta

Nostoja OKM:n hallinnonalalta 1/2

- OKM:n pääluokan määrärahat yhteensä n. 8,0 mrd. euroa
- Aiemmat tieteen, taiteen, liikunnan ja nuorisotyön edistämiseen tarkoitetut rahapelitoiminnan tuoton määrärahat on purettu useille eri momenteille
- Poimintoja määrärahalisäyksistä:
 - Vuonna 2024 peruskoulutuksen rahoitusta nostetaan 50 milj. eurolla ja vaalikauden loppuun mennessä 200 milj. eurolla pysyvästi
 - Nivelvaiheesta toisen asteen tutkinnon suorittamiseen ulottuvan oppimisen tuen järjestelmän kehittämiseen ja käyttöönottoon 10 milj. euroa v. 2024 ja vuodesta 2025 lähtien 20 milj. euroa
 - Vuonna 2024 korkeakoulujen aloituspaikkamäärän lisäämiseen 11,7 milj. euroa ja vuosina 2024-2027 yhteensä 41,3 milj. euroa
 - Suomi Liikkeelle –ohjelmakokonaisuuteen 20 milj. euroa vuosittain

Nostoja OKM:n hallinnonalalta 2/2

- Poimintoja julkista taloutta vahvistavista toimista:
 - OKM:n hallinnonalan valtionavustusten tason alentaminen 10 milj. eurolla vuonna 2024 ja vaalikauden loppuun mennessä 125 milj. eurolla
 - Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen koulutustarjonnan säädeltyjä enimmäismaksuja ja EU/ETA-valtioiden ulkopuolisten opiskelijoiden lukuvuosimaksujen vähimmäismäärää nostetaan ja vastaavasti vähennetään korkeakoulujen valtionrahoitusta. Vuonna 2024 vähennys on yhteensä 7 milj. euroa ja vuodesta 2028 lähtien yhteensä 35 milj. euroa.
 - Ammattikorkeakoulujen valtionrahoituksesta vähennetään vuodesta 2024 alkaen 12 milj. euroa sote-harjoittelukorvausten siirtona. Vastaava määrärahalisäys on tehty STM:n hallinnonalalle v. 2023.
 - Opintorahan indeksikorotukset jäädytetään vuosiksi 2024–2027, mikä vähentää määrärahatarvetta nimellisesti arviolta 50 milj. euroa vuoden 2027 tasolla.

The background features several thin, curved teal lines that sweep across the frame, creating a sense of movement and flow. These lines intersect and curve around the central text, adding a modern, graphic touch to the design.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitus

T&K-rahoituslain soveltaminen valtion vuoden 2024 talousarvioesityksen laadinnassa

- Suomen tavoitteena on nostaa T&K-menot 4 prosenttiin suhteessa BKT:hen v. 2030 mennessä.
- Rahoituslaki tuli voimaan vuoden 2023 alussa ja sitä sovelletaan ensimmäisen kerran vuoden 2024 talousarvioesityksen laadinnassa.
- Lain mukaan valtion rahoituksen määrän tulee olla 1,2 % suhteessa BKT:hen v. 2030 mennessä.
- Laissa säädetään valtion talousarvioon vuosina 2024–2030 otettavien tutkimus- ja kehittämistoimintaan tarkoitettujen valtuuksien ja määrärahojen yhteismäärästä.
 - Rahoitusta lisätään euromääräisesti tasaisesti vuosittain.
 - Kaikki T&K-toimintaan suunnattu rahoitus lasketaan mukaan kokonaissummaan riippumatta siitä, mille hallinnonalalle tai momentille rahoitus on valtion talousarviossa osoitettu.
 - T&K-toiminnalla tarkoitetaan Tilastokeskuksen virallisen tilaston mukaista toimintaa.

Rahoituslain vaikutus budjettivalmisteluun

- VM:n kansantalousosaston syksyn ennusteen mukaan valtion talousarvion mukainen T&K-rahoitus tulisi olla v. 2030 n. 4,3 mrd. euroa (v. 2023 rahoitus on n. 2,35 mrd. euroa).
- Valtion T&K-rahoitusta tulee siten korottaa vuosittain n. 280 milj. eurolla verrattuna vuoden 2023 lähtötasoon.
- Aiemmin tehtyjen päätösten perusteella valtion T&K-rahoituksen määräksi arvioitiin n. 2,4 mrd. euroa v. 2024. T&K-rahoitusta on lisätty uusilla päätöksillä 264 milj. euron verran, jotta lakisääteinen rahoituksen määrä täyttyy.

	2023 (TK:n ennakko)	TAE2024 arvio	2025*	2026*	2027*
Rahoituslain mukainen taso, mrd. euroa	2,35	2,63	2,91	3,19	3,47
Aiemmin päätetty rahoitus, mrd. euroa		2,37	2,42	2,45	2,50
TAE2024 päätökset, mrd. euroa		0,26	0,33	0,35	0,27
Myöhemmin päätettävä rahoitus, mrd. euroa			0,16	0,39	0,70

Syksyn riihen T&K-päätökset (TAE 2024 ja JTS 2024–2027)

	2024	2025	2026	2027
Pysyvät rahoituksen korotukset (milj. euroa)				
Business Finlandin T&K-toiminnan tukemisen valtuus	92	92	92	92
Business Finlandin T&K-toiminnan lainavaltuus	10	10	10	10
EU-hankkeiden kansallinen vastinrahoitus korkeakouluille ja valtion tutkimuslaitoksille	35	35	35	35
Suomen Akatemian tutkimushankevaltuus	55	45	45	45
Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen sekä sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen	5	5	5	5
Määräaikainen rahoitus (milj. euroa)				
Tutkijankoulutus-pilotti (2024—2027)	40	86	86	50
VTT, mikroelektroniikan ja kvanttiteknologian pilotointiympäristö (2024—2027)	5,3	11,2	45	17,5
VTT, kvanttietokone (2024—2027)	5	25	25	15
VTT, pienydinvoimalahankkeiden kehittäminen (2025-2027)		2,12	2	0,38
REPowerEU, puhtaan energian ja materiaalivirtojen T&K-hanke (2024-2026)	16,5	19	4,3	
TAE2024 ja JTS -rahoituspäätökset	264	330	349	270

Keskeiset valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituserät (arvio), milj. euroa

	2023	2024	2023-2024	2023-2024
	TA	esitys	muutos	muutos, %
Yliopistot	726	773	47	6
Ammattikorkeakoulut	110	115	5	4
Valtion tutkimuslaitokset	213	259	46	21
- josta VTT	89	118	30	33
- josta LUKE	59	62	3	6
Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen sekä sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen	30	35	5	17
Tutkimusorganisaatioiden tutkimusmäärärahat, yhteensä	1 080	1 182	102	9
Suomen Akatemia	517	553	36	7
- josta strateginen tutkimus	56	56	0	0
Business Finland	721	725	4	1
- josta T&K-rahoitus	535	558	22	4
Rahoitusorganisaatioiden T&K-rahoitus, yhteensä	1 052	1 110	58	6
Muu valtion T&K-rahoitus	223	343	120	54
- josta EU-projektien vastinrahoitus	-	35	-	-
Arvio valtion koko T&K-rahoituksesta	2 355	2 635	280	12
Arvio valtion T&K-rahoitusintensiteetistä	0,84 %	0,91 %		

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos!

VM.FI | @VMUUTISET